

8. Lecke: Az aggregált kereslet

Az előző leckében a rövid távú modell építőköveit kezdtük el megismerni. Az árupiaci egyensúly vizsgálatával az IS görbéhez jutottunk, amely azt mutatja, hogy minél magasabb a kamatláb, annál alacsonyabb lesz az a jövedelem, amely mellett az árupiac egyensúlyba kerülhet. A pénzületi egyensúly felé fordulva bevezettük az LM görbét, amely pedig azt az összefüggést írja le, hogy magasabb jövedelemszinten egy magasabb kamatláb fogja tudni biztosítani a pénzületi egyensúlyát.

A mostani leckében egy a hosszú- és a rövid távú modell közti újabb különbséget használunk föl arra, hogy meg tudjuk állapítani, hogy ténylegesen mekkora lesz az egyensúlyi jövedelem és a kamatláb. A hosszú távú modell vizsgálatát a pénz semlegességével és a klasszikus dichotómiával zártuk, amely szerint a pénzületi és az árupiac egymástól elkülönülten működnek, és nincsenek hatással egymásra. A rövid távú modell viszont éppen a két piac kölcsönhatására, kölcsönös alkalmazkodására épül: erről szól az IS-LM modell. A két görbét ugyanolyan koordináta-rendszerben ábrázoltuk, azaz az áru- és a pénzületi egyensúlyt, sőt általában a két piac helyzetét ugyanaz a két változó befolyásolja: a jövedelem és a kamatláb. Ebben a leckében először is megengedjük a két piac egymásra hatását, és azt találjuk, hogy így már képesek vagyunk (illetve nem mi, hanem maga a gazdasági rendszer) megtalálni az egyensúlyi jövedelmet és kamatlábat. A 7. leckében bemutatott egyensúlyi mechanizmusok továbbra is érvényesek, így bármilyen nem-egyensúlyi helyzetből az áru- és a pénzületi különösebb külső beavatkozás nélkül maguktól az egyensúly irányába tartanak (az egy másik kérdés, hogy vajon mennyi idő alatt, mennyire függően, avagy lomhán).

Az IS és LM görbéinket összerakva megvizsgálhatjuk, hogy különböző sokkok hogyan hatnak a gazdaság egyensúlyi kamatláb és egyensúlyi jövedelem kombinációjára. A tapasztalatunk az lesz, hogy a különböző áru- és pénzületi sokkok azért lényegesek a gazdaságok számára, mert rövid távon a jövedelmet eltéríthetik föl vagy lefelé, és ezzel megteremtik a gazdaságpolitikai beavatkozások létjogosultságát. Gazdaságpolitikákról azonban itt még most nem szövelünk, ezt meghagyjuk egy külön fejezetre, a 10. leckére.

Egy fontos exogén változónk, amelynek a vizsgálata lehetővé válik az IS-LM modell segítségével, az az árszínvonal. A rövid távú modellünk elején azt feltételeztük, hogy az árszínvonal rögzített, vagyis nem változik: az árak ragadósak. Egyelőre most még nem is foglalkozunk állást abban a kérdésben, hogy akkor most valójában rögzítettek vagy szabadon alkalmazkodóak-e, hanem egyszerűen azt vizsgáljuk meg, hogy ha az IS-LM modellben ugyanolyan sokként beépítjük az árszínvonal megváltozását, akkor ez hogyan hat az egyensúlyi jövedelemre és kamatlábra. Így fogunk eljutni a rövid távú modellünk aggregált keresleti görbéjéig: egy olyan összefüggésig, amely explicit módon mutatja be, hogy hogyan változna meg az áru- és pénzüliet egyidejűleg egyensúlyba hozó jövedelem akkor, hogyha az árszínvonal különböző értékeket venne föl.

Összhangban egy másik rövid távú elvünkkel, ismét a keresleti oldal, mint mozgató tényező az, amit először megvizsgálunk. És valóban, hogyha végig gondolja, amikről az előző leckében is tanult: a vállalati szektorról, arról, hogy nekik termelési tényezőket kellene alkalmazniuk, azoknak a profitmaximalizálás szabálya szerint jövedelmet fizetniük, nem sok szó esett. Ezt meg is hagyjuk majd a következő leckére.

Ahogy haladunk előre az áru- és a pénzpiac egyensúlyán keresztül az IS és az LM görbékig, majd azok segítségével az aggregált keresletig, a modellünkkel egyre több mindent tudunk magyarázni, de még mindig nincs elég információnk, hogy megmondjuk: akkor rövid távon hogyan határozódik meg a jövedelem, a foglalkoztatottság és az árszínvonal. Legyen még egy kicsit türelemmel: a kínálati oldallal teljes lesz a kép, és nem csak az iménti, a makroökonómia leglényegesebb kérdéseire kapunk majd választ, hanem lehetőségünk lesz gazdaságpolitikai intézkedések okait és következményeit is megvizsgálni.

Ebben a leckében először az áru- és pénzpiac egyidejű, szimultán egyensúlyát vizsgáljuk meg az IS-LM rendszerrel. Ezután egy fontos változó, az árszínvonal szerepét ismerjük meg, és felépítjük az aggregált kereslet modelljét. Végül pedig különböző sokkok hatásait elemezzük mind az IS-LM rendszer, mind az aggregált keresleti függvény segítségével. A görbékkel és ok-okozati érveléssel bemutatott elméletet számpéldákkal is illusztrálom: ezeket a számpéldákat továbbra se külön témaként kezelje, hanem az elmélet kiegészítéseként, az egyik hozzájárul a másik jobb megértéséhez, attól függ, melyik megközelítés áll Önhez közelebb.

A lecke végére Ön:

- *Megismeri, mit jelent az, hogyha a klasszikus dichotómia nem érvényesül.*
- *Megérti, hogy hogyan hatnak egymásra kölcsönösen az áru- és a pénzpiac, és hogyan tud külső beavatkozás nélkül kialakulni egy olyan jövedelem és kamatláb, mely mindkét piacot egyidejűleg egyensúlyba hozza.*
- *Képes lesz levezetni az aggregált keresleti függvényt és ismeri az összefüggést az árszínvonal és a gazdasági szereplők által vásárolni kívánt termék és szolgáltatás-tömeg között.*
- *A modellek felépítése alapján el tudja mondani, hogy ha bármely tényező, amely akár az áru-, akár a pénzpiacon hat megváltozik bármilyen irányba, az hogyan fog hatni a két piac szimultán egyensúlyára.*

Bővebben: Mankiw 10. fejezet

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR
KÖZGAZDÁSZ KÉPZÉS
TÁVOKTATÁSI TAGOZAT
LECKESOROZAT
COPYRIGHT © SZTE GTK 2017/2018

A LECKE TARTALMA, ILLETVE ALKOTÓ ELEMEI ELŐZETES,
ÍRÁSBELI ENGEDÉLY MELLETT HASZNÁLHATÓK FEL.

JELLEN TÁNYAG
A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEMEN KÉSZÜLT
AZ EURÓPAI UNIÓ TÁMOGATÁSÁVAL.
PROJEKT AZONOSÍTÓ: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE